

Таким чином, для формування медіа-компетентності, необхідно опанувати обов'язковою базою знань для того, щоб медіа-ресурси стали незамінними джерелами отримання інформації. Практичні і теоретичні навички допоможуть фахівцям реалізувати освітні цілі з допомогою медіа-ресурсів; медіа-компетентний учитель зможе на вищому рівні здійснити педагогічну діяльність, навчити дітей безпомилково адаптуватися до нових освітнім вимогам, пов'язані з медіа.

Літератури:

1. Гук А. А. (2013) Медиаобразование как система результативных уровней медийной культуры личности. *Информационные ресурсы образования*. № 5. С. 29-33.
2. Ключев Ю. В. (2017) Использование технологий медиаобразования при подготовке будущих радиожурналистов. *Журнал истории, теории и практики медиапедагогике*. № 1. С. 149-162.
3. (2010) Медиакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчально-методичний посібник. К.: Міленіум. 440 с.
4. (2016) Синтез медиаобразования и медиакритики в процессе подготовки будущих педагогов: монография. Ростов-на-Дону: Издательство Южного федерального университета. 574 с.
5. (2017) Передовые инструменты и критерии эффективности современного медиаобразования. *Журнал истории, теории и практики медиапедагогике*. № 1. С. 26-37.
6. Фролов Ю. В., Махотин Д. А. (2004) Компетентностная модель как основа оценки качества подготовки специалистов. *Высшее образование сегодня*. № 8. С. 34-41.
7. Шарко В. (2012) Медіакомпетентність як складова методичної підготовки вчителя та її діагностування. *Інформаційні технології в освіті*. № 13. С. 84-90.
8. Potter W. J. (2011). *Media Literacy*. LA: Sage.

ВИКОРИСТАННЯ НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ У ФОРМУВАННІ ГАРМОНІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ ДОШКІЛЬНИКА

Наталя Ноговіцина

викладач

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

В умовах відродження української державності, національної культури, орієнтація на гармонійно розвинену особистість малого українця набуває нового значення. Базовий компонент дошкільної освіти трактує виховання як залучення малого українця до системи вироблених людством цінностей, формування ціннісного ставлення до дійсності. Тому, вихователь повинен стати провідником дошкільників, і не може стояти осторонь цієї проблеми.

Забезпечення якості дошкільної освіти залежить від впровадження програм дошкільної освіти, в основу яких покладено особисто орієнтовний підхід до виховання та навчання дітей. Зважаючи на те, що Закон України «Про дошкільну освіту» [1] та Базовий компонент дошкільної освіти в Україні [2] спрямовують педагогів на здійснення інноваційного підходу до розв'язання проблем змісту дошкільної освіти, педагогічний колектив повинен працювати над створенням національного дошкільного закладу, який відповідав би основним принципам навчально-виховного процесу.

Кожна дитина неповторна і унікальна, відтак, якщо створити умови для її розвитку, у малюка неодмінно відкриються здібності, закладені в нього від природи. Для розвитку дитини в дошкільному закладі необхідні спокійна й довірлива обстановка, тісна взаємодія з сім'єю, високоморальні і професійні педагоги, розвивальні ігри, посібники, матеріали. У розвитку дитини важливі не академічні знання, а пошук можливостей, за яких вона буде

успішною. З метою забезпечення кожному вихованцеві перспективи всебічного розвитку, педагогові необхідно переосмислити місце дитини та дорослого в педагогічному процесі. Результат діяльності педагога залежить не тільки від його професійної майстерності, а й від позитивної «Я-концепції», особистісної готовності розпочати перебудову своїх взаємин з іншими учасниками освітнього процесу, пам'ятаючи про те, що повнота духовного розвитку особистості достатньо забезпечена лише тоді, коли змалку будуть закладені начала моральних якостей.

Переосмислення всієї картини дійсності потребує й переосмислення наших ідеалів у вихованні. Важливо, що виховний ідеал має тісний зв'язок з етнопсихологією, з ментальністю даного народу, він потрібний для збереження національної самобутності і виконує ще одну важливу суспільну функцію – корегуючу і вдосконалюючу. Сучасний духовний ідеал – це особистість з високорозвиненою духовною культурою. Це поняття нелегко конкретизувати, оскільки духовна культура як педагогічна категорія відсутня.

Духовну культуру дошкільників визначають як індивідуальний досвід дитини у засвоєнні етичних, моральних, естетичних і художніх цінностей національної культури. Звертаючи погляд на не таке вже далеке минуле, замислюємося; як виховувались наші дідусі і бабусі, адже бездуховними їх аж ні як не назвеш, бо вміли вони не тільки працювати, а й любили свою землю, збудувати власним коштом народний дім, дбати про своїх батьків. Ці покоління були носіями і творцями національної культури, бо не цурались рідної мови, пісні, берегли звичаї та обряди, які є виявом високої духовної культури українського народу, тисячоліттями акумульованим досвідом предків.

Нашим малюкам припало жити в часи економічних криз, боротьби батьків за виживання родини, занепаду моральних цінностей, насадження культу розваг, грошей тощо. Наших дітей оточують досконалі іграшки, якими можна захоплюватись, але до яких не можливо «прирости душею». Проте, як багаторазово наголошував у своїх творах відомий педагог К.Д. Ушинський, виховання не треба вигадувати, бо воно існує в народі стільки віків, скільки існує сам народ, з ним народилося, з ним зросло, відобразило в собі всю історію і всі його якості. Поділяємо впевненість дослідників (О.С. Березюк, О.І. Гуренко, та ін.) у тому, що сьогодні вихователі повинні глибоко вивчати українську етнопедagogіку та відновлювати народне виховання дітей з метою збереження лінії нації, забезпечення духовної єдності поколінь [3, 4]. Не випадково в народі кажуть: «Якщо твої плани розраховані на рік – сій жито, якщо твої плани розраховані на десятиліття – саджай дерево, якщо твої плани розраховані на віки – виховуй дітей». Складний процес соціалізації у народній педагогіці відбувався просто і ненав'язливо, з великою любов'ю до дітей і починався якимсь непомітно: ніжна колискова з одвічними сподіваннями щасливої долі; нехитра забавлянка, співаночка, небилиця, казочка, найпростіша іграшка (лялька з тканини), посильна участь дітей у праці. Як тут не згадати бабусю і дідуса, які найчастіше доглядали малечу і докладали зусиль, щоб їхні онуки вирости фізично і духовно здоровими. Осередком цього процесу була сім'я, яка несла відповідальність за виховання дітей.

Оптимальним засобом формування духовної культур, на нашу думку, має бути цілеспрямований вплив традицій народної культури. Навколишнє середовище різноманітними засобами впливу формує індивідуальний досвід дитини, який вона проявляє у різних типах діяльності. Сьогодні виховання і навчання дітей здійснює велика група людей різного рівня спеціальної підготовки. Як не прикро, але їх зусилля часто спрямовані на дріб'язкові, непотрібні у дошкільному віці завдання. Первинний досвід, який дитина отримує у цей віковий період, має насамперед розвивати емоційну чутливість. Закладати основи моральності, допомагати дітям відчувати єдність усього живого на Землі. Все це змушує повертатись до традицій народної педагогіки, а потім йти шляхом удосконалення нашого духовного ідеалу. Народно-календарні свята мали великий виховний вплив, оскільки були пов'язані з господарською діяльністю, готували дітей до неї. На кожному святі – відбиток

любові і дбайливого ставлення до природи, тонкого відчуття тих змін, які переживає Земля, а разом із нею і люди, протягом року.

У нашому досвіді для формування духовної культури дошкільників ми використовуємо спеціально розроблену систему знань з ознайомлення із звичаями та обрядами. Як підкреслюють відомі в Україні методисти з дошкільного виховання (В.М. Ніколаєнко, А.С. Шевчук та інші), система ознайомлення із звичаями та обрядами має наближатися до класичної системи входження в етнокультурну, яка існувала раніше у народній педагогіці і відповідала віковим та індивідуальним особливостям дітей [5, 6]. Дійсно, початковий вплив на розвиток дитини має підсвідомо отримана інформація, яка надходить через різні джерела і, як правило, відображає ціннісні орієнтири соціального оточення і специфічно сприймається кожною дитиною і починає формувати її досвід. У народній педагогіці продовжувався цей процес посиленою участю дітей у календарних святах. Основним на цих етапах роботи є дитячий фольклор з його багатими поліжанровими особливостями.

Зауважимо, що процес входження у традиції національної етнокультури має бути цікавим, змістовним і не перетомлювати малят. Це вимагає відповідного планування, підготовки збоку вихователів, поєднання певного впливу дошкільного закладу і сім'ї. Необхідною умовою, водночас і фактором, що впливає на процес формування духовної культури дошкільників, є готовність вихователів бути носіями національної культури. Якщо педагог усвідомлює значення духовних цінностей української етнокультури для морального, естетичного, етичного розвитку дітей, дотримується народних звичаїв, обрядів, традицій, діти сприймають їх легко і радісно.

Розв'язанню проблеми збагачення духовного світу дітей сприяє прилучення до джерел народного буття, до історії народу, традиційної обрядовості, фольклорного та етнографічного багатства. Народознавство – це багата спадщина, якою можна збагатити і зцілити дитячі душі, відродити духовний світ українського народу. Спираючись на дитячу допитливість, вихователі поступово вводять дитину до світу знайомих і незнайомих речей. Це допомагає виховати добро, цікавість, бережливість, працелюбність, чуйність, естетичні смаки тощо. Зараз вже ні в кого не викликає сумніву твердження про те, що дітей треба більше знайомити з народними традиціями, а ніж з іншими подіями світу. Виховувати малят слід на зразках народної творчості, прилучати їх до джерел народної мудрості і культури, плекаючи щирю любов до рідного краю. Адже тут наше коріння, наші витoki – основа духовного розвитку кожної людини, кожної нації.

За результатами проведеного опитування, вихователі надають перевагу в організації форм навчально-виховної роботи екскурсіям-оглядам, тематичним та інтегрованим заняттям, святкам, розвагам, народним іграм, гурткам тощо. Довколишній предметний світ є першоджерелом інформації для дитини. Форма, колір, величина предметів та їх просторове розміщення приваблюють дитину. Спостереження, розгляд, що супроводжується вдалими запитаннями, доступним поясненням, порівнянням є першою сходинкою у пізнанні предметів. А їх результат дає матеріал для подальшого розвитку мислення дитини – наочно-дійового, образного, абстрактного. А далі, другою сходинкою стане розповідання, читання, вивчення напам'ять, бесіди.

Організації святкових ранків для малят завжди приділяється велика увага як з боку керівництва дитячим садком, так і збоку вихователів груп. Під час свята педагоги і батьки мають змогу спостерігати за діяльністю своїх дітей, оцінити рівень розвитку мовних, музичних, рухових здібностей. Але необхідно свято підготувати так, щоб в гонитві за якістю знань і вмій дітей не губилась основна мета свята: виховання естетичних почуттів, розвиток емоційної сфери, виховання змалку активного ставлення до суспільного життя.

Фольклор – невичерпне джерело духовних цінностей українського народу, шлях формування духовного світу підростаючого покоління, відродження національного дитячого садка. Не можна перелічити все розмаїття народної творчості, яке нагромаджувалось віками. На жаль, відомі умови розвитку дошкільної педагогіки в Україні привели до того, що

вихователі дитячих садків не мають системних ґрунтовних знань щодо видів фольклорних ігор та їх використання у педагогічному процесі.

Сучасні наукові дослідження (Л.М. Масєвська, С.І. Поворознюк та ін.) та досвід роботи кращих дошкільних установ дають можливість широкому колу практичних працівників підвищити свою професійну майстерність за рахунок ознайомлення з видами та змістом фольклорних ігор, як засобом залучення дітей до скарбниці духовності українського народу [7, 8]. Традиційно народна педагогіка дотримувалась правила: щоб виховати фізично здорову, життєрадісну людину, в дитині необхідно підтримувати позитивні емоції. Такої мети можна досягнути використовуючи приспівки. Дослідники стверджують, що прагнення дитини до небилиць обумовлене намаганням пізнати оточуючу дійсність. Всім добре відомі такі народні ігри, як загадки, лічилки, хороводні ігри, рухливі ігри. Велику групу фольклорних ігор складають календарно-обрядові ігри. Дорослі до них завжди залучають дітей, в таких іграх малі імітують оранку, засів, визрівання і збір урожаю. Такі ігри емоційно забарвлюють знання дітей про працю дорослих, мають певне виховне значення і розважають малюків.

Народне художнє слово як один із засобів виховання здавна використовувалось педагогікою. Зрозумілість і доступність створених народом образів насамперед зумовлюється тим, що вони пов'язані з усім укладом життя людей з рідною природою. Жанри дитячого фольклору мають різні джерела і виникли в різні історичні періоди. Деякі з них беруть початок від давніх обрядових вірувань. Чимало пісень і потішок – безпосередніх, емоційних – передають прагнення дітей до гри словами і звуками, потяг до таємничого, загадкового. Особливу роль відіграє усна народна творчість у перші дні перебування малюка в дитячому садку. Ще не звикнувши до нових умов, дитина сумує за рідною домівкою, матір'ю, найпершим джерелом з якого дитина починає своє життя, вона найтепліша і найрідніша в світі людина. Тому в кожній групі дитячого садка необхідно проводити свято матері. За сучасним календарем його можна відмічати 8 березня, але в деяких регіонах України його відзначають у другу неділю травня. Кожен регіон нашої країни має право самостійно визначатися відносно дати влаштування цього свята, право вибору за педагогічним колективом. Вдало підібрані потішки допомагають вихователю встановити контакт з новою дитиною, викликати позитивні емоції, симпатію. Головна заувага – у роботі з дітьми треба використовувати такі ігри та пісні, які б органічно входили у їхній побут, були б їм цікавими і зрозумілими. Дитині потрібні не тільки ніжні ласкаві звуки, їй потрібна активність, яка б розвивала рухи, мислення. Одним з видів подібного спілкування є забавлянка, де слова поєднуються зі своєрідними вправами.

Готуючи малят до сну, вихователі ясельних груп звертаються до колисанок. У багатьох із них діючою особою виступає кіт. Присутність цього персонажа в сюжетах колискових пісень пояснюється не тільки близькістю тварини до людей, а ще й тим, що в народних уявленнях та віруваннях кіт завжди був другом людини, здатним захищати її від злих сил.

До найпоширеніших жанрів дитячого календарного фольклору належать пісні - заклички, які стосуються різних явищ природи – сонця, вітру, дощу. Дуже багато щасливих моментів буде в житті малюка. Їх несуть народні стята: Свято Миколая, Новий рік, Різдво, стрітєння, Великдень, Мамин день, Івана Купала, Обжинки, свято врожаю та інші, що відзначають в регіоні, де живуть діти. Кожен з цих свят має свій, вивірений віками, зміст, який передавався від покоління до покоління збагачуючись та змінюючись. Структура кожного святкового ранку може бути різноманітною. Але вимога до його організації залишається незмінною. Це чергування різних видів діяльності, обмеженість часу, емоційна і часткова новизна змісту ранку тощо. Головне – зробити ранок справжнім святом.

Наведемо приклади тематичної народознавчої діяльності, яку можна включити до плану роботи зі всіма групами, враховуючи вікові особливості дітей:

Літо

- Зелені свята «Травичко-сестричко, на свято збирайся, квіточками прикрашайся»

- «Як на Івана на Купала Маланка рідних шанувала»
- «Чарівнице Літо, чи поспіло жито» (підготовка до свята обжинків)
- «Добрий день, дядьку Спас! Меду, яблук настав час»

Осінь

- «Квітучий колосковий краю, запашного хліба дай!»
- «рушник бабця вишивала, моєму татові дарувала»
- «Віночок дівчина сплітала, про добробут промовляла»
- «Як нам тітонька Орина дарувала півня з глини»

Зима

- «Є в бабусі в хаті піч – чудова, незвичайна річ»
- «З глини глечик прикрашала до Водохреща готувала»
- «На Стрітення півня зустрічали , з калюж водою пригощали»

Весна

- «Масляна Маснице приходь до нас, розважитись дітям час»
- «Жайворонки прилітають, діток хлібом пригощають»
- «Веснянки співали, Вербну зустрічали»
- «Писаночку розмалюю, усім рідним подарую».

Керуючись програмою «Я у Світі», нагадуємо, що заняття мають бути інтегрованими і відбуватись з пріоритетом будь-якої діяльності. Наприклад, тема «Як на Івана на Купала Маланка рідних шанувала», може поєднати шанування віночка та квіти-обереги.

Отже вдаючись до народної творчості, вихователь повинен чітко усвідомлювати її специфіку, прийоми керівництва певним видом діяльності дітей. всю систему роботи з використанням фольклорного матеріалу має будувати так, щоб зацікавити ним малят, викликати бажання слухати і вивчати твори. Доцільне також використання наочності для полегшення процесу сприймання і засвоєння їх. Досконале вивчення українських фольклорних ігор, потішок, забавлянок, колісанок, небилиць, приспівок, закличок та народно-календарних свят, та їх впровадження в життя дитячих установ допомагає відродженню самобутньої національної культури, збереження одвічного безцінного засобу виховання наступних поколінь. Тематична народознавча діяльність, яку можна включити до плану роботи зі всіма групами, враховуючи вікові особливості дітей. Керуючись програмою «Я у Світі», нагадуємо, що заняття мають бути інтегрованими і відбуватись з пріоритетом будь-якої діяльності.

Література:

1. Закон України «Про дошкільну освіту». Основні зміни відповідно до Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VII (чинна редакція). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>
2. (2012). Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богущ, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богущ А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. К.: Видавництво. 26 с.
3. Гуренко О. І. (2010). Етнокультурне виховання дітей дошкільного віку: навчальний посібник. Бердянськ : БДПУ. 90 с.
4. Березюк О. С. (2015). Методичні засади формування етнокультурної компетентності особистості. *Освітлогічний дискурс*. № 3. С. 13-21.
5. Ніколаєнко В. М. (2013). Народознавство в дошкільному навчальному закладі. 4-те вид., перероб. Харків : Основа. 207 с.
6. Шевчук А. (2012) Дитина у світі культури: орієнтири до освітньої лінії. *Дошкільне виховання*. № 9. С. 15-21.

7. Маєвська Л.М. Етнокультурне виховання: погляд на проблему. URL: http://eprints.zu.edu.ua/4319/1/%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B5_%D0%B2%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf

8. Поворознюк С. І. (2018). Українська іграшка як етнокультурний засіб виховання дітей дошкільного віку. *Освітній дискурс : збірник наукових праць*. Київ: «Видавництво «Гілея», 2018. Вип. 9 (11-12) : педагогічні науки. С. 103-111.

АРТ-ТЕРАПИЯ КАК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ТЕХНОЛОГИЯ

Шухрат Останов

старший преподаватель

Бухарский государственный университета (Узбекистан)

Вступление. В современном обществе и в системе образования все более отчетливо обнаруживается ряд проблем социально-педагогического характера. В связи с повышением социального престижа интеллекта и научного знания педагогическая установка в первую очередь на развитие мышления превращает эмоционально-духовную сущность ребенка во вторичную ценность.

Анализ научной литературы и обобщение практического опыта свидетельствуют о повышении интереса педагогов к использованию искусства в воспитательных целях, т.к. именно в искусстве наиболее полно и последовательно проявляются художественные возможности человека.

Придавая огромное значение формированию личности посредством искусства, Л. С. Выготский, Д. Б. Эльконин, М. С. Каган, Б. М. Неменский, М. М. Бахтин и другие авторы отмечали, что приобщение ребенка к миру прекрасного, «погружение его в удивительный мир единства чувств и мыслей, преобразующих человека, обогащает его, раскрывает творческий потенциал» [1, с. 80-81].

В связи с вышесказанным особый интерес представляет педагогическое направление арт-терапии.

Основная часть. Термин «арт-терапия» (art therapy) стал впервые использоваться в 1940 гг. в англоязычных странах такими авторами, как М. Наумбург и А. Хилл для обозначения различных форм клинической практики. Общим для всех них выступало психологическое «сопровождение» клиентов с эмоциональными, психическими и физическими нарушениями в ходе их занятий изобразительным творчеством с целью их лечения и реабилитации.

Арт-терапия – метод психотерапии, использующий для лечения и психокоррекции художественные приёмы и творчество, такие как рисование, лепка, музыка, фотография, кинофильмы, книги, актёрское мастерство, создание историй и многое другое. Со времени основания в арт-терапии образовались два главных направления. Во главе первого направления стояла Эдит Крамер, рассматривавшая изобразительное искусство как терапию и арт-психотерапию.

Второе направление возглавляла Маргарет Наумбург, специализировавшаяся на инсайт-ориентированной арттерапии.

Оба эти направления основывались на психоанализе, но имели различия, о которых упоминалось выше.

В системе различных направлений психотерапии, использующих искусство, арт-терапия рассматривается как совокупность психологических методов воздействия, осуществляемых в контексте изобразительной деятельности клиента и психотерапевтических отношений и используемых с целью лечения, психокоррекции, психопрофилактики, реабилитации и тренинга лиц с различными физическими